

Kıbrıs ve Elazığ Masallarında Yer Alan Toplumsal ve Bilimsel Değerlerin Ward Bağlantı Yöntemiyle Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*

Ramazan Çakır^a

^a Doç.Dr., Girne Amerikan Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-9862-0846

ÖZET

Türk milleti, tarihten bugüne geleneklerine bağlı, toplumsal değerlerini koruma ve yaşatma konusunda azimli ve yenilikçi bir yapıya sahiptir. Bir milletin sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik, dini, estetik, siyasi ve bilimsel yapıları içine alan her türlü değer genç nesillere eğitim-öğretim yoluyla aktarılması, sağlıklı bir toplumun oluşturulması için önemlidir. Bu çalışmada; Kıbrıs ve Elazığ masalları değerler eğitimi bakımından incelenirken kitaplarda geçen masal metinleri değerlendirilip doğrudan veya örtük olarak yer alan değerler tespit edilmiştir. MEB değerler sınıflandırmasında yer alan değerler, Ward bağlantı (en küçük varyans) yöntemi kullanılarak; muhafazakâr-geleneksel, ulusal-millî, öze dönük-kişisel, sosyal-toplumsal, bilimsel-yenilikçi değerler olmak üzere incelenen beş küme içerisinde yer alan "sosyal-toplumsal ve bilimsel-yenilikçi" değerlere göre incelenmiştir. İncelenen metinlerde geçen değerler 12 başlık altında sınıflandırılarak, tablo haline getirilmiştir. Çalışmada, 141 Kıbrıs masalında ve 70 Elazığ masalında yer alan "sosyal-toplumsal ve bilimsel-yenilikçi" değerler tespit edilmiştir. Kıbrıs masallarında sosyal-toplumsal değerlere 129, bilimsel-yenilikçi değerlere 36 kez yer verilirken Elazığ masallarında sosyal-toplumsal değerlere 83, bilimsel-yenilikçi değerlere 24 kez yer verildiği görülmüştür.

Makale Türü
Araştırma

Makale Geçmişi
Gönderim tarihi:
29.01.2022
Kabul tarihi:
17.09.2022

Anahtar Kelimeler
Değer,
Değerler Eğitimi,
Kıbrıs Masalları,
Elazığ Masalları,
Toplumsal Değerler,
Bilimsel Değerler

Atıf Bilgisi: Çakır, R. (2022). Kıbrıs ve Elazığ masallarında yer alan toplumsal ve bilimsel değerlerin Ward bağlantı yöntemiyle değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (19), 411-432

Sorumlu yazar: Ramazan Çakır, e-posta: r.cakir@yahoo.com

* Bu çalışmada, kaynak tarama modeli kullanıldığından etik kurul izni alınmamıştır.

Investigation of Social and Scientific Values in Cyprus and Elazig Tales in terms of Values Education with Ward's Connection Method*

Ramazan akır^a

^a *Assoc.Prof.Dr., Girne American University, ORCID: 0000-0001-9862-0846*

ABSTRACT

The Turkish nation has a determined and innovative structure in preserving and maintaining its social values, depending on its traditions from history to today. Transferring all kinds of values, including the social, cultural, economic, religious, aesthetic, political, and scientific structures of a nation, to the young generation through education is important for the creation of a healthy society. In this study, the tales of Cyprus and Elazig were examined in terms of values education; the tale texts in the books were evaluated and the expressions related to the values directly or implicitly were determined. Values in the Ministry of National Education (MoNE) values classification were examined using the ward's connection (smallest variance) method. Only "social-societal and scientific-innovative" values were examined among all values such as conservative-traditional, national-public, self-centered-personal, social-societal, scientific-innovative. Values in the analyzed texts were classified under 12 headings and presented through tables. In the study, "social-social and scientific-innovative" values were determined in 141 Cyprus tales and 70 Elazig tales. While social-societal values are included 129 times and scientific-innovative values 36 times in Cyprus fairy tales; it was seen that social-societal values were included 83 times and scientific-innovative values were included 24 times in Elazig tales.

Article Type
Research

Article Background
Received:
29.01.2022
Accepted:
17.09.2022

Key Words
Value,
Values Education,
Tales of Cyprus,
Tales of Elazig,
Social Values,
Scientific Values

To cite this article: akır, R. (2022). Investigation of social and scientific values in Cyprus and Elazig tales in terms of values education with Ward's connection method. *International Journal of Turkish Educational Sciences*, 10 (19), 411-432.

Corresponding Author: Ramazan akır, e-mail: r.cakir@yahoo.com

* Ethics committee approval is not required since this data was conducted with the literature review model.

Giriş

İnsanları olumlu davranışa, pozitif-yenilikçi düşünceye ve bilimin gereklerini yapmaya teşvik eden ve toplum tarafından kabul gören değerler, sosyal ve eğitim hayatımızda ve kültürel-edebi mirasımızı oluşturmada önemli bir fonksiyona sahiptirler. Değerler; etikten estetiğe, özgür düşünceden sosyolojiye, tarihten geleceğe, kadimi geleneklerden evrensel kadar uzanan geniş bir alanı içine almakta ve fertlerin öğrenimlerini rasyonelleştirip içselleştirmelerine imkân tanımaktadır.

Güngör (2000) ve Bacanlı (2006)'ya göre; her bilim dalı değer kavramını kendi alanıyla bir bağlantısının olduğunu ileri sürmektedir. Bilim insanları, kuramcılar, değer kavramı hakkında farklı tanımlamalar yapmışlardır. TDK (2005) sözlüğünde değer, "Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, kıymet, valör; üstün nitelik, meziyet; bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü." şeklinde tanımlanır. "Değerler, toplumsal ve bireysel olarak kabul edilen güzellik, doğruluk, sevgi, dürüstlük ve sadakat gibi şeyleri tanımlar" (Hastead ve Taylor, 1996, akt. Neslitürk, 2013, s. 7). Akarsu (2006)'ya göre değerler durağan bir yapıda değildir. Toplumda meydana gelen değişiklikler, kurumları değiştirdiği gibi değerleri ve bağlantılarını da değiştirecektir. Dolayısıyla değerler de buna bağlı olarak değişecektir (Pighin, 2005, s. 8).

Özensel (2003)'e göre kültür kişileri doğru şeyleri yapmaya yüreklendirir ve yönlendiricidir. Onaylanmayan davranışları engeller, yasaklanmış örüntülere işaret eder. Bilgin, (1995, s.83)'e göre değerler; genelde inanılan, arzu edilen ve davranışlar için bir ölçek olarak kullanılan olgulardır. Neslitürk (2013, s. 7)'e göre değer; bireylerin düşünce, tutum ve eylemlerinde birer standart olarak ortaya çıkan kültürel öğelerdir. Tanımlamalara göre, değerlerin odağında insan ve insanın nitelikleri, arzuları, sadakati, doğruluğu, çalışkanlığı gibi özellikleri bulunmaktadır. Ayrıca, insanın ahlaki, sosyal, ekonomik ve inançlarını içeren pozitif yönlerinin ön plana çıktığı ve zamanla standart hale gelen kültürel öğeler, değerleri oluşturmaktadır. Değerlerin toplumsal yaşamı düzenlemede, eğitim hayatımızda ve kültürel-edebi mirasımızı oluşturmada belirgin bir işlev üstlendiği görülmektedir.

Değer ve ahlak eğitimi geleneksel yöntemlerle geçmişten-günümüze kadar devam etmiş ve bu alanda zamanla farklı sınıflandırmalara gidilmiştir. Evrensel değerler konusundaki sınıflandırmalardan en belirgin olanını Spranger (1923) yapmış ve değerleri, estetik, teorik (bilimsel), ekonomik, siyasi, sosyal ve dini değerler olmak üzere tasnif etmiştir. Rokeach (1973) ise 18'i amaç, 18'i araç değer olmak üzere toplam 36 değere yer vermiş ve daha kapsamlı bir tasnif gerçekleştirmiştir.

Türkiye'de ise değerler konusunda yapılan tasniflerin bazılarını kronolojik olarak şöyle sıralayabiliriz. Ketenci (1997), değerleri altı başlıkta toplayarak; insani değerler, toplumsal değerler, etik değerler, millî değerler, evrensel değerler, İslami değerler, tarihî-turistik değerler şeklinde sınıflandırmıştır. Özlem (2002, s. 284), felsefe tarihindeki öznelci ve nesnelci bakış açılarına göre hazcı, bilgisel, dinsel, estetik, ahlaksal olmak üzere beş farklı şekilde değerleri sınıflandırmıştır. Bacanlı ise, (2017) sınıflandırmasında değerleri dört temel başlık altında; "Kişinin kendisiyle ilgili, kişinin ilişkileriyle ilgili, toplumla ilgili, doğa ve evrenle ilgili" farklı bir şekilde toplamıştır.

Türk toplumunda ve ailesinde verilen değerler eğitimi Türk kültürünü ve Türk dilini korumayı ve geliştirilmeyi amaçlamaktadır. Aydın (2012)'a göre aileler değer eğitimi evlatlarına aktarırken şu ilkelere dikkat etmelidir; "Çocuğun örnek alabileceği kahraman ve idealler gösterilmelidir. Hikâye ve masallardan yararlanılmalıdır. Özellikle masalarda geçen tezat unsurlar, iyi-kötü, yaşlı-geç masalların ve değerlerin kahramanlarla birlikte kodlanarak hafızalarda kalmasını sağlar." Ziya Gökalp, 'Küçük Mecmua'daki yazısında masalların eğitimdeki önemine ve kahramanlarının toplum tarafından bilinmesine şöyle vurgu yapar. "Halk masalları bir milletin en zengin hazinelerinden biridir. Milletin en eski seciyesi, mefkûresi masalarda mahfuzdur. Bu masalların kahramanlarını herkes tanır." (Sakaoğlu, 1973, s. 18).

Günay (1975), Türk eğitiminde önemli bir işleve sahip olan değerlerin aktarılmasında masalları şu şekilde tanımlar: "Masal, birçok araştırmacının kabul ettiği gibi sadece çocukları eğlendirmek için anlatılan bir edebi tür değil, aynı zamanda okur-yazar olmayan halk için roman ve hikâye niteliğindedir." Arıklı (1986)'ya göre masal: "Bütünüyle hayal ürünü olan, zaman zaman da doğüstü varlıklara yer verilen, olayları çoğunlukla belirli olmayan bir zamanda geçen ve ağızdan ağza, bir anlatı türü; bir ahlak dersi vermek için anlatılan alegorik öykü" dür. Yağmurdereli (1947), masalların içerdiği değerlerin, gelecek nesillerin karakter ve ahlak oluşumuna yaptığı olumlu katkıya dikkat çekmektedir: "Masallarımızdan alınacak ahlak dersi büyüktür. Bu masalların kahramanları yurtseverliğin, milletseverliğin ve fedakârlığın birer güzel örnekleridir. Gelecek neslin iyi ahlaklı, karakterli ve her türlü kötü düşüncelerden uzak olarak yetişmesini istiyorsak onların Türk masallarını okumalarını temin etmeliyiz" şeklinde ifade etmektedir. Masal tanımlarında; masalların halkı eğlendiren, bilgilendiren, eğiten, muhakeme gücünü ve dili kullanma yeteneğini geliştiren işlevlerinin yanında toplumsal ve yenilikçi değerlerin aktarımındaki rolüne de vurgu yapıldığı görülmektedir. Bascom (1963) masalın asıl işlevinin, kişiyi bir toplumda kabul görmüş değerlere göre hareket etmek, kabullenmek ve gelecek kuşaklara aktarmanın önemi üzerinde durur. Akkaya, (2017)'ya göre masal, hikâye, şiir, roman, tiyatro değerlerin en etkili şekilde aktarıldığı edebî türlerdir. Halk edebiyatı anlatı türleri, geçmişten günümüze bireysel ve toplumsal iletişimi sağlar; bireylere ve topluluklara toplumsal normları ve etik kuralları anımsatır.

Masallarla kültürel unsurların aktarılması, milli değerlerin işlenişi, birey ve toplum ilişkileri şekillendirilir. Masalarda bir toplumun değerlerine ve öğretilerine geniş bir şekilde yer verilir. Günay (1992)'a göre, dil, masal kahramanları, aile ve toplum, çevre, inanç, adet ve gelenekler, kabuller masalarda milliliği meydana getirir. Enginün (1987, s. 15)'e göre masallar, çocuğun hem ahlak hem de sosyal bakımdan eğitimini sağlamakta, güzelliğin ne olduğunu öğrenebilmesini kolaylaştırmaktadır. Karadağ, (1999, s. 179)'a göre masalların, değişik alan ve zamanların kültürel değerlerini taşımaları bakımından da ayrıcalıklı bir yeri ve konumu bulunmaktadır.

Kıbrıs Türk edebiyatına masalların girişi 16. yy. Kıbrıs'ın fethiyle başlar. Adaya gelen Türkler edebi-kültürel miraslarını da getirmişlerdir. Zamanla gelişen Kıbrıs Türk masaları yeni biçimler kazanmış ve yaygınlaşmıştır. Çakır (2020)'a göre Kıbrıs Türk masalları üzerine araştırma yapanların başında; Gökçeoğlu (1997), Yorgancıoğlu (1998), Sakaoğlu (1985), Karadağ (2017) gibi halk bilimci ve eğitimciler gelmektedir. Araştırmacı ve akademisyenlerin

Kıbrıs Türk masalları üzerine yaptıkları başlıca çalışmaları ise; Gökçeoğlu, (2000), Masal Ağacı- Kıbrıs Masalları, Sakaoğlu (1983) Kıbrıs Türk Masalları, Alptekin, Sakaoğlu (1985) Kıbrıs Türk Masalları, Yorgancıoğlu, (1998) Masallar, Gökçeoğlu, (2006), Kıbrıs Türk Halkbilimi Masal Coğrafyamız I, Toplu Masallar II, Gökçeoğlu, (1997), Bir Varmış Bir Yokmuş, Hüseyin, (1973), Girne Kazası Templos Köyü Masalları, İslamoğlu, (2006), Kıbrıs Rum Halk Edebiyatı'nda Ağıtlar, Masallar, Atışmalar, Öznur, (2002), "Masal Metinleri", Halkbilimi, Öznur, (2002), "Kıbrıs Türk Masallarında Dil Özellikleri", Sayın, (2003) Kıbrıs'ın Eski Masalları, Karadağ, (2017) Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Halk Kültürü Bilimsel Eserler Kaynakçası gibi çalışmalardır.

Kıbrıs masalları denildiğinde Gökçeoğlu ve Yorgancıoğlu'nun çalışmaları önemlidir. Oğuz Yorgancıoğlu "Kıbrıs Türk Folklorundan Derlemeler-Masallar" adlı çalışmasında derlediği metinlerden hareketle Kıbrıs masallarını konularına göre tasnif etmiştir. Gökçeoğlu'na (2005) göre, 'Kimi masallarımızın ayağı Anadolu'ya basmaktadır.' Örneğin, 'Bit Kadınla Pire Kadın' adlı masal, Nuri Taner'in hazırlamış olduğu 'Dere Tepe Düz Gitmiş' adlı kitaptaki 'Bit Hatunun Başına Gelenler' masalını anımsatmaktadır. Bu çalışmada Anadolu masallarından olan Elazığ masallarında ve Kıbrıs masallarında yer alan "sosyal-toplumsal ve bilimsel-yenilikçi" değerleri Ward bağlantı yöntemiyle değerler eğitimi açısından incelendi ve Anadolu masalları Elazığ masallarıyla sınırlandırıldı. Elde edilen veriler, iki ana başlık ve on iki madde-tema altında sınıflandırılmış ve farklı öneriler ortaya konulmuştur. Kıbrıs masalları ve Türk masalları üzerine yapılan değer çalışmaları genellikle tek bölge şeklinde alınmış ve Kıbrıs masallarıyla Anadolu'nun tamamı veya bir bölgesini karşılıklı olarak ele alan bu tarz bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışmada Kıbrıs masallarıyla motif ve değerler bakımından benzer özellikler taşıyan Elazığ masallarındaki toplumsal-yenilikçi değerler karşılaştırılmıştır. Kıbrıs'ta, halk bilimi alanında ve masallar üzerine çalışmam ve Elazığ masalları üzerine de çalışmalar yaptırılmam konu seçimi açısından önemli olan diğer bir faktör olmuştur.

Araştırmaya konu olan "sosyal-toplumsal ve bilimsel-yenilikçi" değerlerin özellikle masallar yoluyla aktarılması ve erken yaşlarda çocuklar tarafından benimsenerek, prensip hâlini getirilmesi; gelecek kuşakların milli-kültürel ve yenilikçi değerlerimizi özümsemelerine olumlu yönde katkı sunacaktır. Bu çalışmanın amacı; "Toplu Masallar I, II" ve Elazığ Masalları" kitabında yer alan metinlerdeki toplumsal ve yenilikçi değerlerin yerini ve önemini belirlemek; tespit edilen bulgulara dayanarak değerler eğitimi alanında yeni öneriler geliştirmektir. Araştırmaya konu olan Kıbrıs ve Elazığ masal metinlerinde geçen değerler sayısal olarak incelendiğinde; bilimsel-yenilikçi değerler içerisinde yer alan çalışkanlığın-51 ve sosyal-toplumsal değerler içerisinde selamlaşma-48 ve misafirperverlik değerinin 38 defa geçtiği tespit edilmiştir. Bu iki kategoride yer alan değerler diğer kategorilerde (geleneksel ve milli değerler gibi) yer alan değerlere göre sayısal ve örneklem olarak daha fazladır. Bu nedenle, hem sayısal hem de toplumun gelişmesini etkileyen ve bireylerin sosyalleşmesinde önemli rolleri olan toplumsal-yenilikçi değerler çalışma konusu olarak seçilmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada MEB değerler sınıflandırmasında yer alan 27 değer; muhafazakâr-geleneksel,

ulusal-milli, öze dönük-kişisel, sosyal-toplumsal, bilimsel-yenilikçi olmak üzere incelenen beş kümeden ikisi olan “sosyal-toplumsal ve bilimsel-yenilikçi” değerlerle sınırlandırılarak Kıbrıs ve Elazığ masallarında geçen masal metinleri analiz edilmiştir.

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada kaynak tarama modeli kullanıldığından etik kurul izni alınmamıştır. Veri toplama yöntemi olarak doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach, 2013). Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir. Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin ve Strauss, 2008). Elde edilen veriler, iki kategoride; “Sosyal-toplumsal ve Bilimsel-yenilikçi” ve 12 tema-değer başlığı altında; “Hoşgörü ve duyarlılık, Nazik olma, Yardımlaşma ve dayanışma, İyimserlik, Misafirperverlik, İyilik, Paylaşımçı olma, Şefkat ve merhamet, Selamlaşma, Alçak gönüllülük, Bağımsız ve özgür düşünebilme, Çalışkanlık” incelenmiştir. Kıbrıs ve Elazığ masallarında geçen masal metinleri değerlendirilip doğrudan veya örtük olarak yer alan toplumsal ve yenilikçi değerlerle ilgili ifadeler tespit edilmiştir

Evren ve Örneklem

Çalışmanın örneklemini Gökçeoğlu'nun Toplu Masallar I' de geçen 62 masal ve Toplu Masallar II' de geçen 79 masal metni ve Günay'ın “Elazığ Masalları” kitabında geçen 70 masal olmak üzere toplam 211 masal metni oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması, Çözümlemesi ve Değerlendirilmesi

141 Kıbrıs masalında ve 70 Elazığ masalında yer alan değerler sayısal olarak incelendiğinde Kıbrıs masallarında 165 “sosyal-toplumsal ve bilimsel-yenilikçi” değer; Elazığ masallarında ise 107 “sosyal-toplumsal ve bilimsel-yenilikçi” değer olduğu görülmektedir. Masal sayıları ve değerler karşılaştırıldığında; değerlerin sayısal olarak yakın olduğu ama bütüncül bir bakış açısıyla incelemek ve bölgesel olarak karşılaştırabilmek için Kıbrıs ve Elazığ masallarının tamamı araştırmanın konusu kapsamına alınmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik çözümlemesi Gökçe (2006, s.20) tarafından şöyle tanımlanmaktadır: Mevcut olan iletişim boyutlarını analiz etmek ve buradan mevcut olmayan sosyal gerçeğin belirli boyutlarına yönelik çıkarım yapmak amacıyla, metnin içeriklerini analiz eden, edebi eserleri, tarihi-dini metinleri çözümleyen ve bu süreçte belirli kurallar çerçevesinde hareket eden bir yöntemdir. Yıldırım ve Şimşek (2008) içerik analizinde verilerin ilk olarak kavramsal hale getirildiğini ve daha sonra bu kavramların düzenlendiğini son olarak da temaların tespit edildiğini belirtmektedir.

Araştırmaya konu olan Kıbrıs ve Elazığ masal metinleri iki defa okunduktan sonra içerisinde geçen değerler tespit edilmiş ve örnek cümlelerle birlikte kaydedilmiştir. Aşağıdaki sistematığe göre önce sosyal-toplumsal değerler içerisindeki temalar-bulgular sonra bilimsel-yenilikçi değerler içerisindeki temalar-bulgular incelenmiştir. Örneklendirecek olursak; önce misafirperverlik değeriyle ilgili bulgular verilmiş, değerle ilgili kısa bir açıklama yapılmış

sonrasında örnek metinler verilmiştir. Misafirperverlik değerinin bulunduğu bölüm aşağıdaki gibi kaynağıyla birlikte gösterilmiş ve her bölümün sonunda tablolar halinde sayısal ve sıklık derecesine göre yorumlanmıştır.

Örnek metin: “Konuşa konuşa, çala oynaya saraya varmışlar. Padişah oğlunu gören üzerine sarılmış. Yoldan gelenlere sofraya kurmuşlar. Yedirip içirmişler. Yıkayıp arıtmışlar. Yerlerine yatırmışlar. Çok geçmeden de hepsinin gözleri kapanmış.” (TM-2, Padişah Oğlu, s.104-105)

Bu çalışmada Kıbrıs ve Elazığ masalları, Ward bağlantı (en küçük varyans ve kümeleme) yöntemi (Aslan ve Acat, 2012, s.1465) kullanılarak MEB değerler sınıflandırmasında yer alan sosyal-toplumsal ve bilimsel-yenilikçi değerlere göre incelenmiştir.

MEB değerlerinin Ward bağlantı yöntemiyle sınıflandırması aşağıdaki şekilde verilmiştir.

A-Muhafazakâr-Geleneksel Değerler	B-Öze dönük-Kişisel Değerler	C-Ulusal-Milli Değerler	D-Sosyal-Toplumsal Değerler	E-Bilimsel-Yenilikçi Değerler
Sevgi	Özgüven	Vatanseverlik	Hoşgörü ve duyarlılık	Bağımsız ve özgür düşünebilme
Sorumluluk	Empati	Kültürel mirasa sahip çıkma	Nazik olma	Çalışkanlık
Saygı	Cesaret ve liderlik		Yardımlaşma ve dayanışma	
Adil olma	Estetik duyguların geliştirilmesi		İyimserlik	
Dostluk-arkadaşlık	Farklı olabilme-farkındalık		Misafirperverlik	
Temiz olma-temizlik			İyilik	
Doğruluk ve dürüstlük			Paylaşımçı olma	
Fedakârlık			Şefkat ve Merhamet	
Aile birliğine bağlı olma			Selamlaşma	
Vefalı olma			Alçak gönüllülük	

Şekil 1. MEB Değerlerinin Ward Bağlantı Yöntemiyle Sınıflandırması

Bulgular

Bu bölümde, Anadolu masallarından olan Elazığ masallarıyla Kıbrıs masallarında yer alan “sosyal-toplumsal ve bilimsel-yenilikçi” değerler Ward bağlantı yöntemiyle değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Elde edilen verilerin içerik analizinden elde edilen bulgular üç farklı kategoride değerlendirilmiş ve tablo halinde yorumlanmış ve doğrudan örnek alıntılar yoluyla sunulmuştur. Çalışmada “EM” kodu ile Elazığ masalları, “TM” kodu ile de Toplu masallar-Kıbrıs masalları ifade edilmiştir.

Sosyal – Toplumsal Değerler

Çalışmanın alt kategorilerinden biri olan sosyal-toplumsal değerlerin Kıbrıs ve Elazığ

masallarında işlenişleriyle ilgili elde edilen bulguların analizi sonucunda Tablo 1’de belirtilen değerler- temaların sayısal verileri ve ilgili örnek ifadeler-bulgular ortaya çıkmıştır.

Tablo 1. Kıbrıs ve Elazığ Masal Metinlerinde Geçen Sosyal-Toplumsal Değerlerin Dağılımı

Değerler	Kıbrıs Masal Metinleri	Elazığ Masal Metinleri
Sosyal-Toplumsal Değerler		
Hoşgörü ve duyarlılık	7	4
Nazik olma	4	4
Yardımlaşma ve dayanışma	29	7
İyimserlik	3	4
Misafirperverlik	26	13
İyilik	11	6
Paylaşımçı olma	8	7
Şefkat ve Merhamet	11	10
Selamlaşma	25	23
Alçak gönüllülük	5	5
Toplam	129	83

Tablo 1. incelendiğinde; Kıbrıs masallarında 129 değer, Elazığ masallarında ise 83 değer görülmektedir. Kıbrıs masallarında en çok geçen değerler; yardımlaşma ve dayanışma 29, misafirperverlik 26, selamlaşma 25, şefkat ve merhamet, iyilik 11 kez yer almaktadır. Diğer değerlere göre alçak gönüllülük 5, nazik olma 4, iyimserlik değeri 3 kez geçmekte ve daha az yer almaktadır. Elâzığ masallarında ise en çok geçen değerler; selamlaşma 23, misafirperverlik 13, şefkat ve merhamet 10 ve yardımlaşma-dayanışma değeri ise 7 kez geçmektedir. Daha az yer alan değerler ise alçak gönüllülük 5, Hoşgörü ve duyarlılık, nazik olma ve iyimserlik değerleri 4 kez geçmektedir. Kıbrıs ve Elazığ masallarında nazik olma, alçak gönüllük gibi değerlere yeterince yer verilmemesi; masallarla, hikâyelerle, destanlarla ve diğer edebi türlerle büyüyen/büyümesi gereken genç nesiller açısından ciddi bir kültürel eksiklik oluşturduğu söylenilebilir.

Kıbrıs ve Elazığ masallarında işlenen; yardımlaşma ve dayanışma, misafirperverlik, hoşgörü ve duyarlılık, nazik olma ve iyimserlik selamlaşma, sevgi, merhamet ve şefkat, alçak gönüllülük, paylaşımçı olma ve iyilik yapma değerleri gibi değerler, demokratik toplumlarda toplumun güçlenmesi için vatandaşların sahip olması gereken değerler ve donanımlardır. Ailede, okulda ve toplumda kabul gören kişilikler arasında; doğru, yardımlaşma ve dayanışma içinde olan, hoşgörülü, selamlaşan, merhametli, paylaşımçı, kibar ve nazik kültürlü bireyler ön plana çıkmaktadır. Bascom (1963) bağlam merkezli işlevsel halkbilimi kuramında yer alan eğitime, eğlenme ve eğlendirme işleviyle Kıbrıs ve Elazığ masalları, çocukları hem eğlendirir hem de eğitici bir şekilde, misafirperverlik, şefkat ve merhamet, iyilik, yardımlaşma ve dayanışma gibi değerleri kazanmalarını sağlar. Bu değerler, toplumda ve ailede huzuru, barışı, bilgi birikimini sağlamakta ve insanları daha mutlu, pozitif kılmaktadır. Aşağıda Kıbrıs ve Elazığ masallarında geçen sosyal-toplumsal değerlere ait

bulgular ve örnek ifadeler verilmiştir.

Kıbrıs Ve Elazığ Masallarında Geçen “Hoşgörü Ve Duyarlılık” Değeriyle İlgili Bulgular Ve Örnek İfadeler

Dünyadaki farklı kültürel zenginliği kabul etme, takdir etme ve bu çeşitliliğe saygı duyma” (Unesco, 1995,s.9) olarak tanımlanmakta olan hoşgörü ve duyarlılık değerine ulusal ve uluslararası insan hakları belgelerinde yer verilmiştir. “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin (1948) 26. maddesinde, eğitim sürecinin bütün uluslar, ırk veya din toplulukları arasında anlayışı, hoşgörü ve dostluğu özendirme vurgulanmıştır” (Türe, Ersoy, 2015, s. 59).

Hoşgörü ve duyarlılık değeriyle ilgili Kıbrıs masallarında 7, Elazığ masallarında ise 4 bulguya rastlanmıştır. Bulgulardan hareketle masallarda hoşgörü ve duyarlılık değeri, “Keşişe olan hoşgörü, annenin-ailenin çocuklarına olan hoşgörüsü, küçük kızın ablalarına olan hoşgörüsü, karı kocanın birbirlerine olan hoşgörüsü, komşulara karşı duyarlı olma” şeklinde aşağıda verilen örneklerde olduğu gibi işlenmiştir.

Vaktin birinde zamanın ikisinde bir kadınla kocası varmış. Yıllar boyu kaşının üstünde gözün var dememişler. Birbirlerini hiç üzmemişler. (TM-1, İncir Çekirdeğindeki Güzel, s.208).

Tanıdık kadın, kızı karşısına almış:

-İstersen seni de düğüne götürüyüm, demiş.

-Onca yol yürüdüm. Elbiselerim çalıya, dikene takıldı, yırtıldı. Bu kılık kıyafetimle nasıl giderim, demiş. Bende elbise çok dilediğini seç, giy, demiş (TM-1, Yanık Odunun Şahitliği, s.233)

Padişah bu çocuğu gördü, yazığı geldi, çağırdı, dedi ki:

-Evladım ben sana dün bir altın verdim, gidip kendine bir eşek alsın diye, sırtına yazıktır. (EM, Dul Kadının Oğlu, s.162).

Kıbrıs Ve Elazığ Masallarında Geçen “Nazik Olma” Değeriyle İlgili Bulgular Ve Örnek İfadeler

Nazik olma değeriyle ilgili Kıbrıs ve Elazığ masallarında 4'er bulguya rastlanmıştır. Nazik olma değerinin yeterince masallarda yer almadığı görülmüştür. Özellikle günümüzde sosyal hayatta, iş hayatında ve trafikte nazik davranmanın, hoşgörülü olmanın bize ve topluma kazandırdıkları yadsınamaz bir gerçektir. Nazik olma değeri masallarda, “yaşlı kadınlara karşı nazik davranılması: hancının güler yüzlü ve nazik konuşması, vezirin ve karısının tatlı dilli olması, annenin evlatlarına acıması ve kibar davranması, eve gelen misafire nazik davranılması” şeklinde aşağıda verilen örneklerde olduğu gibi işlenmiştir.

Hancı içeriden seslendi:

-Niye içeri girmiyorsun? Buyur gel.

Bu söz üzerine kadın çekine çekine eşikten adımını attı. Yaşlı hancının güleç yüzüyle karşılaştı.

-Buyur geliniz. Üşümüşünüz de, çekinmeyin. İçeri girin. Sizlere sıcak çorba vereyim. Kanınız ısınsın. (TM-1, Hancı Kadınlı Oğlu, s.310).

Seni hep merak ederdik. Geldik, gördük. Çok sevindik. Bize gösterdiğin yakınlığa teşekkür ederiz. Senin tatlı diline doyum olmaz. Ama gitme zamanımız geldi. İzin verirken gideceğiz. (TM-2, Bardacıklar, s.252).

Hiç üzülmeysin, hiç merak etmeyin, her şeyini yerine ben öderim, neyi gitmişse ben veririm, kızımı öyle mahcup göndermem. (EM, Keloğlan Sarmısaki Beyoğlu, s. 64).

Kıbrıs Ve Elazığ Masallarında Geçen Yardımlaşma Ve Dayanışma Değeriyle İlgili Bulgular Ve Örnek İfadeler

Yardımlaşma ve dayanışma değeriyle ilgili Kıbrıs masallarında 29, Elazığ masallarında ise 7 bulguya rastlanmıştır. Sosyal yaşamda ve toplum içerisindeki birlik-beraberliği ve sosyal dengeyi kurmak açısından önemli bir yeri olan yardımlaşma ve dayanışma değerine masalarda 36 defa yer verilmesi oldukça önemlidir. Yardımlaşmanın evliliğin ilk gününden itibaren eşler arasında nasıl yaygın olduğu masalarda şu şekilde işlenmiştir.

*Yeni gelin gerdek gecesinin sabahı kocasıyla işe gitti. Taşlı çakıllı yolda araba seke seke yol almaya başladı. Tekerlek dingilden kurtuldu. Araba yana yattı. Adam karısına:
-Sen arabayı omuzla. Ben de tekerleği dingile takayım, dedi.
Yeni gelin arabayı omzuna aldı. Kaldırdı. Kocası da tekerleği takmaya çalıştı. İkisi de var güçleriyle uğraştılar. (T.M.1, Kırk Birinci Kadın, s.96)*

Karı koca el birliği etmişler. Biri çocuğu tutmuş. Biri de yıkamış. Çocuğun başından aşağıya tas tas su dökmüşler. Dökülen sular kalıp kalıp altın olmuş. (TM-2, Kız Kardeşler, s.211).

Masalarda yardımlaşma ve dayanışma değeri, “devlerle küçük oğlanın birbirleriyle yardımlaşması, kuşların yaşlı kartala yardımı, karı kocanın birbirine yardım etmesi, komşuların ölü gömmeye yardımı, perilerin Melek Mehmet’e yardım etmesi, dökümcülerin kuyumcularla el birliği yapması, ebenin kadına ev işlerinde yardım etmesi, padişah oğlunun ana kadına yardım etmesi, bir işin üstesinden beraber gelme, zorda kalana yardım etme” şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Kıbrıs Ve Elazığ Masallarında Geçen İyimserlik Değeriyle İlgili Bulgular Ve Örnek İfadeler

TDK (2005)’e göre iyimserlik: “Her şeyi en iyi yanından gören, her durumda iyi bir çıkış yolu uman dünya görüşü, optimizm” olarak tanımlanır. İyimserlik değeriyle ilgili Kıbrıs masallarında 3, Elazığ masallarında ise 4 bulguya rastlanmıştır. Toplumun optimist düşünen insanlara her zaman ihtiyacı bulunmaktadır. Masalarda iyimserlik değeri, “kızın kimsenin kalbini kırmaması herkese iyi davranması, dev karısının ölen çocuklarının yerine başka çocukları yedirip içirmesi” gibi farklı şekillerde aşağıdaki örneklerde olduğu gibi karşımıza çıkar.

Kız kimsenin kalbini kırmamış. Ovalarda gezinip durmuş. Her yanı yemyeşile çevirmiş. (TM-2, Kız Kardeşler, s.222)

Hiç üzülmeysin, hiç merak etmeyin, her şeyini yerine ben öderim, neyi gitmişse ben veririm, kızımı öyle mahcup göndermem. (EM, Keloğlan Sarmısaki Beyoğlu, s. 64).

Kıbrıs Ve Elazığ Masallarında Geçen Misafirperverlik Değeriyle İlgili Bulgular Ve Örnek İfadeler

Misafirperverlik; insana verilen değer, birliğin, paylaşmanın ve dayanışmanın en güzel örneklerindedir. Türk kültür ve inancında, gelen misafir ‘Tanrı misafiri’ olarak adlandırılıp, en iyi şekilde ağırlanır. Misafirperverlik, birden fazla değeri (saygı, dayanışma, iyilik yapma, paylaşımcı olma vb.) içinde barındırmaktadır. İncelediğimiz masalarda en çok karşılaştığımız değerler arasındadır. Masal metinlerinde 39 defa geçmektedir. Bulgulardan hareketle,

misafirperverlik değeri, “düğüne gelen misafirleri ağırlama, saraya gelen misafirleri ağırlama, yoksul insanların ağırlanması, akraba ziyaretleri, tanrı misafiri olarak gelenlere yemek verme, sofraya kurma” şeklinde işlenmiştir. Aşağıda masallarda geçen misafirperverlik değerinin geçtiği örnekler verilmiştir.

-Tanrı misafiri kabul eder misin?

Kocakarı:

Gel buyur içeri kızım. Ne iyi ettin de geldin. Kimim kimsem yoktur. Bana can yoldaşı olursun, dedi. (TM-1, Hocanın Kızı, s.113)

Dev karısı bol hellimli tarhana çorbasını pişirmiş. Bir tabağa koymuş. Gelenlere birer tabak vermiş. Bir yandan da yere kırk bir döşek sermiş. Çorba yiye döşeklere serilmiş. Yatarken den uyumuşlar. Dev karısı da kendi odasına çekilmiş. (TM-2, Dev Kızı, s.36)

Konuşa konuşa, çala oynaya saraya varmışlar. Padişah oğlunu gören üzerine sarılmış. Yoldan gelenlere sofraya kurmuşlar. Yedirip içirmişler. Yıkayıp arıtmışlar. Yerlerine yatırmışlar. Çok geçmeden de hepsinin gözleri kapanmış. (TM-2, Padişah Oğlu, s.104-105)

-Beni misafir etmez misiniz?

-Ederiz.

Misafir ediyorlar, aşını, yemeğini önüne koyuyorlar, hizmetini yapıyorlar. (EM, Nasihat, s.228)

Baba geldim.

Hoş geldin oğlum, sefa geldin.

Misafirliğe geldim (EM, Hayırsız Kız, s.369).

Kıbrıs Ve Elazığ Masallarında Geçen İyilik Yapmak Değeriyle İlgili Bulgular Ve Örnek İfadeler

Türkçe Sözlük (2005)'de iyilik kavramı; başkalarına maddi yardımda bulunmak (infak), namuslu olmak, adil olmak, kardeşlik, hoşgörü ve bağışlama, olumsuzluklara karşı dayanıklı olma ve direnme, alçakgönüllülük, sözünde durmak, insanlara iyi davranmak ve güzel söz söylemek gibi anlamlara gelir. İyilik değeriyle ilgili Kıbrıs masallarında 11, Elazığ masallarında ise 6 bulguya rastlanmıştır. Sayısal olarak yeterli görünse de farklı kaynaklara ulaşmada her geçen gün zorlanan insanların toplumun huzuru ve geleceği açısından daha çok iyilik değerini içselleştirmeleri ve iyilik yolunda adım atmaları gerekir.

Bulgulardan hareketle masallarda iyilik değeri, “fakir fukaraya altın verme, ekmeğe dağıtma, balığa iyilikte bulunma, dilenciye yardım etme, tilkinin insanlardan iyilik görmesi, zorda kalanlara ve yaşlılara iyilik yapma, aç olan birine iyilik yapma, Zümrüdüanka kuşunun kafasına güneş geçmesin diye çocuğa kanatlarını açması” şeklinde geçmektedir.

Ekmeğin kokusu çevreye yayıldı. Aç olduğunu söyleyen bir kız geldi. Kapımı çaldı. Ekmeğin birini ona verdim (TM-1, Zilli Hoca, s.38).

Çapkın oğlan sağdan soldan yün bulmuş. Gitmiş tilkinin inine. Ona üşümemesi için yün vermiş. Tilki ilk defa insanoğlundan bir iyilik görmüş. Olanlara çok sevinmiş (TM-1, Çapkın Oğlan, s.185).

Zamanın birinde çok varlıklı bir adam varmış. Yanında çalışanlarla, bağlarında bahçelerinde güle oynaya günlerini geçirirmiş. İnsanlara iyilik yapmayı çok sevmiş. İşçilerinin çocuklarını kendi çocukları bilirmiş. İlgilenirmiş. Herkesin derdine deva olmaya çalışmış. Bu yüzden çok sevilirmiş (TM-1, Güvercinle Gelen Padişahlık, s.276).

Güzel herkese haber verin, bir hayır sahibi gelmiş, bedava yemek verilecek, isteyen başından geçeni anlatıp bedava yiyip içecek (EM, Ahmet Ağa, s.234).

Zümrüdü Anka kuşu da orada yatan yılanı görüyor. Bakıyor, kavağın gölgesi geçmiş, oğlanın üstüne güneş vurmuş, kanatlarını gölge ediyor. Çocuk uyanınca Zümrüdü Anka kuşu:

-Sen benim yavrularımı kurtardın, dile benden ne diler sen.

-Benim dileğim yeryüzüne çıkmaktır (EM, Elma Ağacı, s.377).

Kıbrıs Ve Elazığ Masallarında Geçen Paylaşımçı Olmak Değeriyle İlgili Bulgular Ve Örnek İfadeler

İnsani değerler içinde uygulama alanı yaygın olan ve insana haz veren paylaşımçı olma değeri, yaşamımızın her kesitinde varlığını göstermektedir. Sabah bir günaydın-merhaba-kolay gelsin ile başlayan iyi dilek paylaşımımız, gün boyunca ilişkilerimizi renkli ve kalıcı kılar. Böylece toplumda kaynaşma ve dayanışma gerçekleşir ve mutlu insan sayısı artmış olur. Paylaşımçı olma değeriyle ilgili Kıbrıs masallarında 8, Elazığ masallarında ise 7 bulguya rastlanmıştır. Bulgulardan hareketle paylaşımçı olma değeri, “komşuyla yemek paylaşma, komşunun değirmenciyle elindekileri paylaşması, tembel oğlanın konu komşuya altın dağıtması, padişahın seyislerine altın paylaşması, kardeşlerin ekmeğini bölüşmesi, oğlanın yaşlılara yemek vermesi, padişahın askerlerine altın dağıtması”; şeklinde aşağıda verilen örneklerde olduğu gibi işlenmiştir.

İkinci ekmeği de konu komşu kokusunu duydu, sıcak vermek adettir, dedim. Verdim. Üç parça ettim. Konu komşuya dağıttım, bir tanesini de ben yedim (TM-1, Zilli Hoca, s.38).

Büyük eve varmışlar. Evin içi padişah oğlunun söylediği gibi altın doluymuş. Altınlar arpa buğday harmanı gibi yığılmış. Sonunda altınları pay etmişler (TM-1, Balık Bilmezse Halik Bilir, s.178).

Yaşlı adamın üç oğluyla üç dallı bir incir ağacı varmış. Ölümünün yaklaştığını anlayan yaşlı adam incir ağacının dallarını çocukları arasında pay etmiş (TM-2, Üç Dalli İncir, s.513).

-Ben acıktım, sen de acıkmışsındır. Bir ekmeğim var, bu suyun başında beraber yiyelim, öyle yolumuza devam edelim.

-Hay hay.

-Kardeş hepsi kırk deve değil mi?

Yirmisi senin yirmisi benimdir.

-Hay hay kardeş, başımla gözüm üstüne (EM, İhtiyar Adamın Oğlu, s. 114-115).

Padişahın askerine de birer avuç altın dağıtıyor (EM, Kara Dirhem Hokkası, s.252).

Kıbrıs Ve Elazığ Masallarında Geçen Merhamet Ve Şefkat Değeriyle İlgili Bulgular Ve Örnek İfadeler

Merhamet duygusu, duygu ve aksiyon olmak üzere iki boyutludur. Merhamet sadece kalpte başlayıp sonlanan, düşüncede kalan bir olgu olmayıp merhamete dönüşmesi zorunlu bir insani erdem olarak kendini göstermektedir (Karagöz, 2014, s. 26).

Merhamet ve şefkat değeriyle ilgili Kıbrıs masallarında 11, Elazığ masallarında ise 10 bulguya rastlanmıştır. Bulgulardan hareketle, merhamet ve şefkat değeri, “yılanın yaşlı adama merhameti, Çapkın oğlanın balığa olan merhameti, babanın oğluna-annenine çocuğuna merhameti, Mehmet’in perilere olan merhameti, Fatmacık’ın deve olan ve devin insanlara olan merhameti, padişah oğlunun eşekle köpeğe olan merhameti, padişah oğlunun yoksul kıza

olan merhameti, vezirin çocuğa olan merhameti, kadının çocuğa şefkati, padişahın yoksul çocuğa acıyıp altın vermesi, çocuğun yaşlı babasına olan merhameti” şeklinde masallarda aşağıdaki gibi işlenmiştir.

Vezir çocuğa acıyıp para vermiş. Almamış. Vezir çocuğun terbiyesine hayran kalmış. Yanına yaklaşmış. Ona alıcı gözle süzmüş. Derinden bir Ah çekmiş. Hiç çocuğu olmamış. Eliyle çocuğun omzunu tutmuş: Benim oğlum olur musun? Olursan sana güzel elbiseler alırım. İyi okullara gidersin. (TM-2, Dul Kadının Oğlu, s.429).

Cami avlusunda kör, topal, sağır dilenciler görmüş. Bunları görürken den tanımış. Öz oğullarına şefkatle bakmış. İçi burkulmuş. Ana yüreği dayanamamış (TM-2, Kocakarıcığın Oğulları, s.504).

Çiftçi gelip bakıyor ki, yılanlar konuşuyorlar, merhametli bir adammış, mendilini eline sarıyor, yılanı boğazından tutup kızın ağzından çıkarıp atıyor. (EM, Kül Eşek, s.149).

Anası diyor ki:

-Oğlum sen bunu neden getirdin? Biz bu gece aç kalacağız.

-Ana bir şey olmaz. Öldürüyorlardı, yazığım geldi, acıdım, bende aldım. (EM, Şahmeran'ın Yüzüğü, s.331).

Kıbrıs Ve Elazığ Masallarında Geçen Selamlaşma Değeriyle İlgili Bulgular Ve Örnek İfadeler

Selamlaşmak, kadın ve erkekler arasında birbirine selam vermek, esenleşmek ve tanışmak için başlangıçta söylenen kalıp söze denir. “Selam vermek; sevgi, saygı ve nezaket ifade eden asil, kibar ve insancıl bir harekettir” (Aslan, 2015, s. 35).

Selamlaşma değeriyle ilgili Kıbrıs masallarında 25, Elazığ masallarında ise 23 bulguya rastlanmıştır. Selamlaşma toplum içindeki bireylerin sağlıklı ve kalıcı iletişim kurabilmesini sağlayan önemli bir değerdir. Masallarda yeterince işlenmesi toplumsal açıdan önemlidir. Bulgulardan hareketle, selamlaşma değeri, “devlet büyükleriyle selamlaşma, aileyle selamlaşma, tanımadığın kişilerle selamlaşma, akrabalarla selamlaşma, kardeşlerin selamlaşması, adamın nineyle selamlaşması, kocakarıyla erkek kılıklı kızın selamlaşması, hükümdar kızının gelen misafirlerle selamlaşması, derviş babanın padişahla selamlaşması, çoban amcanın delikanlıyla selamlaşması, padişah oğlunun halayıkla selamlaşması, horoz ile tilkinin selamlaşması” şeklinde aşağıda verilen örneklerde olduğu gibi masallarda işlenmiştir.

Bir gün, padişah yolda bir dervişe rastlamış.

Derviş:

Selamünaleyküm padişahım, demiş.

Padişah da:

Aleyküm selam derviş baba (TM-2, Hint Padişahının Kızı, s.529).

Gelenlere:

Sabahı şeriflerin hayır ola baba.

Encamın hayır ola (TM-2, Aksakallı Yaşlı Adamın Kızı, s.346).

Horoza:

Merhabalar hayvanların en güzel seslisi, demiş.

Horoz da tilkiye:

Merhaba, hayvanların en şahbazı (TM-2, Tazıyla Horoz, s. 530).

Köylüler ihtiyarın oğluna hoş geldin diyorlar.

*Selamünaleyküm arkadaş.
Aleyküm selam (EM, İhtiyar Adamın Oğlu, s.113).*

Kıbrıs Ve Elazığ Masallarında Geçen Alçak Gönüllülük Değeriyle İlgili Bulgular Ve Örnek İfadeler

Alçak gönüllülük değeriyle ilgili Kıbrıs masallarında 5, Elazığ masallarında ise 5 bulguya rastlanmıştır. Bulgulardan hareketle alçak gönüllülük değeri, “kötü kalpli insanlar karşısında alçak gönüllü olma, zenginlikte alçak gönüllü olma, fedakârlıkta alçak gönüllü olma, kızın mütevazı olarak görünmesi, adamın zenginlik karşısında alçak gönüllü olması” şeklinde masal metinlerinde ele alınmıştır. Aşağıda örnek ifadeler verilmiştir.

*Yoksul adam da dua etmiş. Her gün:
Rahmetine eksik etme Allah'ım. Herkese iki, bana bir ver, demiş (TM-1, İki Sevdalı, s.252).*

*Alçak gönüllü olan keloğlan:
Ben para, pul istemem. Yalnızca beni yedir, karnımı doyur, yeter. Dünya malı dünyaya gerek.
Keloğlan'ın bu sözleri kahvecinin hoşuna gitmiş.
Kal be keloğlan. İşin bir ucundan da sen tut. Allah ne verdiyse yağlı yavan yiyelim, geçinelim, demiş
(TM-1, Şemsi Kamer, s.379).*

*O zaman kız diyor ki:
-Benim sana benzettiğim şeyi gördün mü? Sen böyle süsleri, elmasları, madalyaları camiye giderken takıyorsun, benim babamın böyle şeylere ihtiyacı yoktur. Mütevazı ve sessizdir ama her şeye maliktir
(EM, Yaban Tezeği, s.278).*

Bilimsel – Yenilikçi Değerler

Çalışmanın alt kategorilerinden biri olan bilimsel-yenilikçi değerlerin Kıbrıs ve Elazığ masallarında işlenişleriyle ilgili elde edilen bulguların analizi sonucunda Tablo 2’de belirtilen değerler-temaların sayısal verileri ve ilgili örnek ifadeler-bulgular ortaya çıkmıştır.

Tablo 2. Kıbrıs ve Elazığ Masal Metinlerinde Geçen Bilimsel-Yenilikçi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Kıbrıs Masal Metinleri	Elazığ Masal Metinleri
Bilimsel-Yenilikçi Değerler		
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme	5	4
Çalışkanlık	31	20
Toplam	36	24

Tablo 2. incelendiğinde; çalışkanlık değerine Kıbrıs masallarında 31 kez, Elazığ masallarında ise 20 kez yer verildiği görülmüştür. Tespit edilen değerler içinde (51 kez) en çok yer verilen değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Kıbrıs masallarında bağımsız ve özgür düşünebilme değerine 5 kez rastlanırken, Elazığ masallarında ise 4 kez rastlanmaktadır. Bulgulardan hareketle toplum olarak çalışkan bireylere sahip olmakla beraber bunu bilimsel ve yenilikçi-özgün çalışma ve fikirlerle yeterince destekleyemediğimiz görülmektedir.

Okullarda ve yaygın eğitim ortamlarında yaratıcılığa ve yaratıcı düşünmeyi ön plana çıkartan etkinliklere, uygulamalara yer verilmesiyle; toplumun ve ülkenin istediği nitelikli, çalışkan,

başarılı ve özgün bireyler yetiştirilebilir. Özgürce düşünebilen, sorgulayabilen, eleştirebilen, kendi kararlarının kendisi veren, bağımsız, üretken ve çalışkan bireyler yetiştirebilmek eğitimin amacı ve içeriğiyle doğrudan ilişkilidir. Yenilmez ve Yolcu, (2007)'ya göre, yaratıcı ve özgün düşünme; buluşçu, yenilik arayan ya da eski sorunlara yeni çözümler getiren ve özgün düşüncelerin ortaya çıkmasını sağlayan bir düşünce biçimidir. Bilimsel ve yenilikçi düşünce üretiminin temelinde planlı ve teknolojik donanımları kullanarak sürekli çalışma vardır. Aşağıda Kıbrıs ve Elazığ masallarında geçen sosyal-toplumsal değerlere ait bulgular ve örnek ifadeler verilmiştir.

Kıbrıs Ve Elazığ Masallarında Geçen Bağımsız Ve Özgür Düşünebilme Değeriyle İlgili Bulgular Ve Örnek İfadeler

Bağımsız ve özgür düşünebilen ve üretken bireylerin; bilgi ve teknoloji çağında, yaşam bulması, geliştirilmesi ve desteklenmesi önemli bir olgudur. Bu iki kavram yakın anlamlılık içerir. Kendi kararını alabilen bireyler hür ve bağımsız hareket edebilirler. Bağımsız ve özgür düşünebilme değeriyle ilgili Kıbrıs masallarında 5, Elazığ masallarında ise 4 bulguya rastlanmıştır. Bulgulardan hareketle bağımsız ve özgür düşünebilme değeri, "bireyin kendi kararını vermesi, kimsenin etkisinde kalmadan bildiğini yapması" şeklinde masalarda ele alınmıştır. Aşağıda bağımsız ve özgür düşünebilme değerinin masalarda nasıl yer aldığına ilişkin örnekler yer almaktadır:

Hint padişahının kızı:

-Baba bak. Askerlerimiz kalmadı. Hepsi de öldüler. Bu böyle olmaz. Savaşmaya bende gideceğim.

-Olmaz öyle şey.

Kızı babasını dinlememiş.

-Yok desende yine gideceğim. Ben yenersen geri geleceğim. Eğer yenilirse o benim, ben de onun olacağım. (TM-1, Hint Padişahımızın Kızı, s.532).

-Oğlum nereye gidiyorsun?

-Nereye gideyim, Zülfü Mavi'ye gidiyorum.

-Oğlum gençliğine yazıktır. Zülfü Mavi'ye gidenlerin hiçbiri geri dönmedi, sen de dönemezsin.

Ne edeyim babam, öleceğimi bilsem gene gideceğim. (EM, Zülfü Mavi, s.181).

-Babacığım hakkınızı helal edin, ben gideceğim.

Padişah her ne kadar yapma etme dediyse de laf dinlemedi. Çocuk gidecek.

Ben kardeşimden ayrılmayacağım, ben de beraber gideceğim. O nerede ölürse ben de orada kalacağım.

(EM, Dünya Güzeli, s.403). (Çaresizlikle beraber farklı düşüncesini ve cesaretini de padişaha olan babasına göstermektedir.)

Kıbrıs Ve Elazığ Masallarında Geçen Çalışkanlık Değeriyle İlgili Bulgular Ve Örnek İfadeler

Çalışkanlık, evrensel bir değerdir ve bize atalarımızdan mirastır. Çalışkanlık değerine; atasözlerimizde, günlük hayatta ve eserlerde sık rastlarız. "İşleyen demir pas tutmaz, yazın başı pişenin kışın aşı pişer, hareket olmadıkça, bereket olmaz, arı gibi er olanın bağ kadar yeri olur" atasözlerinde olduğu gibi. Aileler ve eğitimciler, çocukların çalışkan ve başarılı olabilmesi için formal ve informal olarak büyük çaba gösterirler.

Çalışkanlık değeriyle ilgili Kıbrıs masallarında 31, Elazığ masallarında ise 20 bulguya rastlanmıştır. Bir toplumun gelişmesi için çalışkan ve yenilikçi üretken bireylere ihtiyacı

bulunmaktadır. Masalarda 51 defa çalışkanlık değerinin işlenmesi Türk ve Kıbrıs toplumunu oluşturan bireylerin çalışkan ve üretken olduğunun da bir göstergesidir. Bulgulardan hareketle çalışkanlık değeri, “para kazanmak için çalışma, kızların ve kadınların ev işlerinde çalışması, bahçe ve tarlada çalışma, çarşıda pazarda çalışma, düğünlerde yardımlaşma çalışması, insanların ısınmak ve barınmak için çalışması” şeklinde masal metinlerinde ele alınmıştır.

Kızcağız kendini ev ve bahçe işlerine verdi. Yalnız başına evi çekip çevirdi. Tarla, ova işlerini bitirdikten sonra söküklere dikti. Günler böyle geçip bitti. (TM-1, Küllücu Fatma, s.86).

Evin erkeği on tane afacan çocuğu doyurmak için gece, gündüz çalışmış. Çiftçilik yapmış. Yine günlerden bir gün hayvanlarını koşmuş. Çift sürmeye gitmiş. Karısı da ekme yapmak için bir tekne dolusu hamur yoğurmuş. (TM-1, Ecinliler Ülkesi, s.407).

Ayıkulağı günde iki kazan yemeği yiyor, yatıyor. Bir gün çarşıya dolaşmaya çıkıyor, bakıyor herkes bir işle uğraşıyor. Kimisi arşınla ölçüyor, kimini et tartıyor, kimisi üzüm tartıyor, kimisi ekme satıyor. (EM, Ayı Kulağı, s.134).

Yoksul bir kadının bir kocası varmış. Bu adam uzak bir memlekete gidiyor. Beş altı ay orada çalışıp para kazanıyor. Bu kazandığı parayı belindeki kemere dolduruyormuş. (EM, Fakir Adam, s.170).

Bu çalışmanın alt kategorilerinden biri olan sosyal-toplumsal ve bilimsel-yenilikçi değerlerin Kıbrıs ve Elazığ masallarında işlenişleriyle ilgili elde edilen bulguların analizi sonucunda Tablo 3’de belirtilen değerler-temaların sayısal verilerle ilgili bulgular ortaya çıkmış ve karşılaştırılması aşağıda yapılmıştır.

Tablo 3. Kıbrıs ve Elazığ Masal Metinlerde Geçen Sosyal-Toplumsal ve Bilimsel-Yenilikçi Değerlerin Dağılımı

Değerler	Kıbrıs Masal Metinleri	Elazığ Masal Metinleri
Sosyal-Toplumsal Değerler		
Hoşgörü ve duyarlılık	7	4
Nazik olma	4	4
Yardımlaşma ve dayanışma	29	7
İyimserlik	3	4
Misafirperverlik	26	13
İyilik	11	6
Paylaşımçı olma	8	7
Şefkat ve Merhamet	11	10
Selamlaşma	25	23
Alçak gönüllülük	5	5
Toplam	129	83
Bilimsel-Yenilikçi Değerler		
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme	5	4
Çalışkanlık	31	20
Toplam	36	24
Genel Toplam	165	107

Tablo 3 incelendiğinde; Kıbrıs masallarında 165, Elazığ masallarında ise 107 değere yer verildiği görülmektedir. Kıbrıs masallarında; sosyal-toplumsal değerlere 129, bilimsel-yenilikçi değerlere 36 kez yer verilirken; Elazığ masallarında; sosyal-toplumsal değerlere 83, bilimsel-yenilikçi değerlere 24 kez yer verilmiştir.

Kıbrıs masallarında en çok yer verilen değerler çalışkanlık 31, yardımlaşma ve dayanışma 29 misafirperverlik 26 ve selamlaşma 25 kez yer alırken, az bulunan değerler ise iyimserlik 3, nazik olma 4, alçak gönüllülük ve bağımsız ve özgür düşünebilme 5 kez yer almaktadır. Elazığ masallarında ise en çok yer verilen değerler selamlaşma 23, çalışkanlık 20, misafirperverlik 13, yardımlaşma ve dayanışma 7 kez yer alırken, az bulunan değerler ise hoşgörü ve duyarlılık, iyimserlik, nazik olma bağımsız ve özgür düşünebilme 4 er kez yer aldığı görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Sosyal-toplumsal ve bilimsel-yenilikçi değerlerin özellikle masallar yoluyla aktarılması ve çocuklar tarafından benimsenmesi; gelecek kuşakların milli-kültürel ve yenilikçi değerleri özümsemelerinde olumlu yönde katkı sunacaktır. Çalışmada; Kıbrıs ve Elazığ masallarının değerler eğitimi bakımından incelenmesi ve masallarda geçen doğrudan veya örtük bir şekilde yer alan değerlerin tespiti amaçlanmıştır. Bu çalışmada; Kıbrıs masallarıyla motif ve değerler

bakımından benzer özellikler taşıyan Elazığ masallarındaki toplumsal-yenilikçi değerler karşılaştırılmıştır. 141 Kıbrıs masalında ve 70 Elazığ masalında yer alan değerler, tasnif edilmiş ve bulgulara dayalı sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Kıbrıs masallarında 165, Elazığ masallarında ise 107 değer olmak üzere toplamda 272 “sosyal-toplumsal ve bilimsel-yenilikçi” değer tespit edilmiştir. Kıbrıs masallarında; sosyal-toplumsal değerlere 129, bilimsel-yenilikçi değerlere 36 kez yer verilirken; Elazığ masallarında; sosyal-toplumsal değerlere 83, bilimsel-yenilikçi değerlere 24 kez yer verildiği görülmüştür.

Kıbrıs masallarında geçen 165 “sosyal-toplumsal ve bilimsel-yenilikçi” değer incelendiğinde çalışkanlık 31, yardımlaşma ve dayanışma 29, misafirperverlik 26, selamlaşma 25, şefkat ve merhamet 11, iyilik 11, paylaşımcı olma 8, hoşgörü ve duyarlılık 7, alçak gönüllülük 5, bağımsız ve özgür düşünebilme 5, nazik olma 4, iyimserlik değerine 3 kez yer verildiği görülmüştür. Elazığ masallarında geçen 107 “sosyal-toplumsal ve bilimsel-yenilikçi” değer incelendiğinde selamlaşma 23, çalışkanlık 20, misafirperverlik 13, şefkat ve merhamet 10, yardımlaşma ve dayanışma 7, hoşgörü ve duyarlılık 4, paylaşımcı olma 7, iyilik 6, alçak gönüllülük 5, bağımsız ve özgür düşünebilme 5, nazik olma 4, iyimserlik değerine 4 kez yer verildiği görülmüştür. Toplamda, çalışkanlık 51, selamlaşma 48, misafirperverlik 39, yardımlaşma ve dayanışma 36, şefkat ve merhamet 21, iyilik 17, paylaşımcı olma 15, hoşgörü ve duyarlılık 11, alçak gönüllülük 10, bağımsız ve özgür düşünebilme 10, nazik olma 8, iyimserlik değerinin 7 kez masallarda geçtiği tespit edilmiştir. Nazik olma, bağımsız ve özgür düşünebilme ve alçak gönüllülük değerleri eşit sayıda Kıbrıs ve Elazığ masalarında yer alırken, çalışkanlık, yardımlaşma ve dayanışma, misafirperverlik, hoşgörü ve duyarlılık değerleri arasında ciddi sayısal farklar olduğu gözlemlenmiştir.

Alan yazında masal türünün değerler eğitimi açısından incelendiği farklı çalışmalar bulunmaktadır. Bunları kronolojik olarak (Karataş, 2007; Yeniasır, 2015; Kılcan, 2016; Özcan, 2017; Akkaya, 2017; Karadaş, 2020) şeklinde sıralayabiliriz. Kıbrıs ve Elazığ masallarında 36 kez geçen yardımlaşma ve dayanışma değeri çalışkanlık, selamlaşma ve misafirperverlik değerinden sonra sayısal olarak en fazla geçen değerler arasındadır. Akkaya (2017) ‘Kıbrıs Türk masallarında değerler’ ve Kılcan (2016)’ın “44 Türk Peri Masalı” adlı eserinde en fazla rastlanan değer yardımlaşma ve dayanışma-yardımseverliktir. Bu değer Özbacı (2020)’nin yaptığı çalışmada ikinci sırada yer alması çalışmamızın bu bulgusuyla sayısal olarak örtüşüğünü göstermektedir. “Anakarıyla Tilki” isimli Elazığ masalında, yardımlaşma ve dayanışma değerinin sadece insanlar arasında değil hayvanlar arasında da sistematik bir şekilde işlendiğini; “Çapkın Oğlan” isimli Kıbrıs masalında ise insanlarla hayvanlar arasındaki dostluğu ve yardımlaşmayı göstermektedir.

İyilik değerinin çalışmamızda sık rastlanan değerlerden biri olmasını, masalarda işlenen değerlerin Yılmaz (2012) çalışmasında vurguladığı gibi; iyilik-kötülük, adalet-zulüm, köylü-saraylı, doğruluk-haksızlık gibi zıt durumların temsilcisi olan kişilerin mücadelesinin sonucunda iyilerin ve iyiliklerin galip gelmesiyle açıklayabiliriz. Kılıç ve Yılmaz (2018)’in çalışmasında iyilik değeri en fazla tespit edilen değer olmasına rağmen bu çalışmada iyilik değeri altıncı sırada yer almaktadır.

Alabay Yolcu (2019)’nin “Hasan Lâtif Sarıyüce’nin Anadolu Masallarının Eğitsel Değerler Açısından İncelenmesi” isimli tezinde evrensel değerler, milli değerler, manevi değerler ve

kişisel değerler ana başlıkları ve alt başlıklar verilmiş ve buna göre incelenmiştir. Çalışmamızda da sosyal-toplumsal ve bilimsel-yenilikçi değerler ana başlıkları kullanılmış ve on iki alt başlıkta incelenmiştir. Başlıklar ve alt başlıklar yönüyle tez çalışmasıyla benzerlik gösterirken, Kıbrıs ve Elazığ masallarındaki değerlerin eğitim açısından incelenmesi yönüyle ise yaptığımız çalışma farklılık göstermektedir. Güven (2014)'in çalışmasında ise yardımlaşma ve dayanışma, çalışkanlık en fazla saptanan değerlerdendir. Kıbrıs ve Elazığ masallarında; çalışkanlık, yardımlaşma ve dayanışma değerlerine toplam 86 kez yer verilmesi de çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

Yaman, (2012)'a göre değer; İnsanı değerli kılan, sahip olduğu üstün nitelikler ve donanımlardır. Günlük yaşamda selamlaşma, hoşgörü ve duyarlılık, nazik olma, paylaşımcı olma ve iyimserlik gibi değerler insana ve topluma saygı duyduğumuzun, güven verdiğimiz bir göstergesidir. Günlük hayatta pek rastlanmayan, kedinin sevdiği ciğeri paylaşması ve paylaşımcı olması veya insanoğlunun tilkiye üşümemesi için yün vermesi gibi durumlara "Kediler Kralı" ve "Çapkın Oğlan" isimli Kıbrıs masalların da rastlanılmaktadır. Böylece, değerler masallar yoluyla çocuklara kazandırılmış ve toplum eğitilmiş olur. Akkaya'nın (2014) da belirttiği gibi çeşitli toplumsal öğelerle masallarda karşılaşan çocuk, insan haklarına saygılı olmanın, bağımsız ve özgür düşünebilmenin, insanlar arasında yardımseverliğin, toplumda adil, paylaşımcı, farklılıklara saygı göstermenin, topluma ve insana karşı duyarlı yaklaşma eğilimine girecek, sorumlu ve bilinçli bir birey haline gelecektir.

Masallar toplumu eğiten temel öğelerden ve öğretilerden biridir. Mert (2012)'e göre, özgün masal metinleri anadili eğitiminde ve öğretiminde temel eğitim gereçleridir. Türk masallarının eğitimciler yönünden yeterince yararlanılmamaktadır. Ders kitaplarında Türk ve Kıbrıs masal örneklerine yeterince yer verilmeyişi bu durumun en açık göstergesidir. Milli ve evrensel değerlerin masallar yoluyla erken yaşlarda çocuklara aktarılması, toplumu olumlu yönde etkilemektedir. Eğitme, eğlenme ve eğlendirme işleviyle masallar; hayatın gerçeklerini, çözüm önerilerini, hayallerini masal kahramanlarına ve masal unsurlarına yükleyerek çocuklara anlatmış ve gelecek kuşakları eğitmeye çalışmıştır. Araştırma sonunda şu önerilerde bulunulabilir:

Masal kitaplarındaki değerlerin öğrencilerde kalıcılığını sağlamak ve davranışa dönüştürmek için görsel ve işitsel materyallerden eğitimciler yararlanabilir.

Okullarda ve yaygın eğitim ortamlarında yaratıcı düşünmeyi ön plana çıkartan etkinliklere yer verilmesiyle, toplumun istediği nitelikli, çalışkan, başarılı ve özgün bireyler yetiştirilebilir. Yeni hazırlanan ders ve okuma kitaplarında (fabl, masal, okuma ve edebi kitaplar vb.) değerlerle ilgili kazanımlar arttırılmalıdır. Bu çalışmalar, MEB ve üniversitelerin koordinasyonu ve bilimsel bir bakış açısıyla yapılmalıdır.

Eğitimciler, değer aktarımı için metinler hazırlarken öğrencilerin anlayabileceği seviyede günlük diyaloglar, masallar, hikâyeler, fabllar kullanabilir

Araştırmacıların Katkı Oranı

Bu çalışmanın tüm aşamaları yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çatışma Beyanı

Yazar potansiyel bir çakar çatışması olmadığını beyan ederler.

Kaynakça

- Akarsu, B. (1984). *Felsefe terimleri sözlüğü*. Ankara: Savaş.
- Akkaya, N. (2014). Keloğlan masallarında yer alan değerlerin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 312-324.
- Akkaya, N. (2017). Kıbrıs Türk masallarında değerler. *Folklor/Edebiyat*, 90(2), 231-244.
- Alabay, Y.T. (2019). *Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Anadolu Masallarının Eğitsel Değerler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Alptekin, A.B. ve Saim, S. (1985). *Kıbrıs Türk masalları, folklor ve etnografya araştırmaları*. İstanbul: Anadolu Sanayi.
- Arıklı, E. (1986). *Büyük larousse sözlük ve ansiklopedi*(C,13). İstanbul: Gelişim.
- Aslan, M. ve Acat, M. (2012). Yeni bir değer sınıflaması ve bu sınıflamaya bağlı olarak öğrencilere kazandırılması gereken değerler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, Ek Özel Sayı, Bahar. (2), 1461-1474.
- Aslan, N. (2015). *Protokol ve sosyal davranış kurallarına giriş*. İstanbul: Der.
- Aydın, M.Z. ve Gürler, Ş.A. (2012). *Okulda değerler eğitimi*. Ankara: Nobel.
- Bacanlı, H. (2006). *Duyuşsal davranış eğitimi* (3.Baskı). Ankara: Nobel.
- Bacanlı, H. (2017). *Değer bilinçlendirme yaklaşımı*. İstanbul: Çizgi.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem.
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage
- Çakır, R. (2020, Ekim). *Kıbrıs masallarında yer alan geleneksel değerlerin ward's bağlantı yöntemiyle sınıflandırılması ve incelenmesi*. Uluslararası Türk Kültür ve Sanatı Sempozyumu'nda sunuldu, Ankara.
- Enginün, İ. (1987). Çocuk edebiyatına toplu bir bakış. *Türk Dili Dergisi*, Çocuk edebiyatı özel sayısı, Ankara: TDK Yayınları.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi kuramsal ve pratik bilgiler*. Ankara: Siyasal.
- Gökçeoğlu, M. (1997). *Bir varmış bir yokmuş*. Lefkoşa: Er Reklam.
- Gökçeoğlu, M. (2006). *Kıbrıs Türk halkbilimi masal coğrafyamız I, Toplu masallar II*. Lefkoşa: Gökçe.
- Gökçeoğlu, M. (2000). *Masal ağacı- Kıbrıs masalları*. Girne: Girne Belediyesi.
- Günay, U. (1975). *Elazığ masalları*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

- Günay, U. (1992). Türk masallarında aile. *Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi içinde* (s. 616-625). Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Güngör, E. (2000). *Değerler psikolojisi üzerine araştırmalar*. İstanbul: Ötüken.
- Güven, A.Z. (2014). Türk efsanelerinin değerler eğitimi bakımından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,11(26), 225–246.
- İslamoğlu, M. (2006). *Kıbrıs Rum halk edebiyatında ağıtlar, masallar, atışmalar*. Lefkoşa: Ateş.
- Karadağ, M. (1999). *Türk halk edebiyatı anlatı türleri*. Ankara: Ürün.
- Karadağ, M. (2017). *Kıbrıs Türk edebiyatı ve halk kültürü bilimsel eserler kaynakçası*. Lefkoşa
- Karagöz, İ. (2014). *Allah, insan ve merhamet*. Ankara: Dib.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463–477.
- Kardaş, S. (2020). *Bitlis halk masallarının çocuğa uygunluğu ve değerler eğitimine katkısı üzerine bir inceleme*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Kılcan, B. (2016). Ignac Kunos'un "Kırk Dört Türk Peri Masalı" adlı eserinin değerler açısından incelenmesi. *Turkish Journal of Education (TURJE)*, 5(3),82-94.
- Kılıç, B.S. ve Yılmaz, O. (2018). Fakir Baykurt'un masallarında değer eğitimi ve masalların Türkçe eğitimine katkısı. *Uluslararası Teke Dergisi*, 7(2), 1104–1125.
- Mert L.E. (2012). Anadili eğitimi - öğretimi sürecinde çocuk yazını ürünlerinden yararlanma ve masal türüne yönelik bazı belirlemeler. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (I), 1-12.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/10.05.743046/dosyalar/2013_02/2405229_deerlereitimiynergesi.pdf adresinden alınmıştır.
- Neslitürk, S. (2013). *Anne değerler eğitimi programının 5–6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özbaşı, S. (2020). Türkçe dersi öğretim programındaki kök değerler çerçevesinde Aytül Akal masallarının incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 178–193.
- Özcan, E. (2017). *Türk Dünyası masallarının değerler eğitiminde kullanılabilirliği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değerler. *Değerler eğitimi dergisi*, 1 (3), 217-231.
- Özlem, D. (2002). *Değerler sorununda nesnelcilik/mutlakçılık ve öznelcilik/rölativizm tartışması üzerine bilgi ve değer*. Ankara: Vadi.
- Öznur, Ş. (2002). *Masal metinleri, akıldane, ahdımamım olsun, gülbalım, halkbilimi*. Lefkoşa: Halk Sanatları Vakfı.
- Pighin, G. (2005). *Çocuklara değer aktarımı*.(Çeviren: Ali Yaşar Gök). İzmir: İlya.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*, New York: The Free Press.
- Sakaoğlu, S. (1973). *Gümüşhane masalları*. Ankara: Sevinç.

- Sakaoğlu, S. (1983). *Kıbrıs Türk masalları*. Ankara.
- Sayın, M. K. (2003). *Kıbrıs'ın eski masalları*. Şadi Kültür ve Sanat.
- Türe, H., Ersoy, A. ve Ersoy, F., A. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin hoşgörü eğitime bakışı ve hoşgörü eğitime ilişkin uygulamaları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 5(1),57-87.
- Türkçe Sözlük (2005). Ankara: TDK.
- Unesco (1995). The declaration of principles on tolerance. <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001518/151830eo.pdf> adresinden alınmıştır.
- Wach, E. (2013). *Learning about qualitative document analysis*.
- Yaman, E. (2012). *Değerler eğitimi*. (2. Baskı), Ankara: Akçağ.
- Yeniasır, M. (2015). Kıbrıs Türk masallarında yer alan değerlerin incelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 943-1953.
- Yenilmez, K. ve Yolcu, B. (2007). Öğretmen davranışlarının yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı. *Manas üniversitesi sosyal bilimler dergisi*, 9(18), 95-105.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yorgancıoğlu, O. (1998). *Masallar*. Mağusa: Arif.